Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډیو ته یوه لنډه کتنه

اریــن یــون

www.melitahrik.com
0777 400 116

۱۳۹۳ل کال

(c) ketabton.com: The Digital Library

د کتاب ځانګړنې:

د کتاب نوم: لنډیو ته یوه لنډه کتنه

لیـــکواله : ارین یون

خپرندوی: د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګه

د خپرندوی پرله پسې نومره: (۱۹)

کمپوز/ډیزاین: فیاض حمید

چاپشمېر: ۱۰۰۰ ټوکه

چاپ وار: لومړی

چاپ نېټه: ۱۳۹۳ ل کال

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

نیولیك

ګڼه	سرلیك	مخ
۱	درنو لوستونکو ته یوه یادونه	۱
۲	سریزه	۳
۳	د لنډیو ویونکي	۸
۴	د لنډیو لنډه تاریخچه	۱۰
۵	د لنډیو نومونه	۱۲
۶	د لنډیو شکل او محتوا	۱۴
۷	د نړۍ له نورو مشهورو شعرو سره...	۳۱
۸	د لنډیو په هکله لیکل شوي اثار	۳۷
۹	اخځونه	۴۹

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تحریک یادښت

فرهنګي څانګه د افغانستان ملي تحريك له اساسي څانګو څخه يوه ده. د دې څانګې دنده داده چې هېوادوالو ته فرهنګي خدمات وړاندې او ګټور فرهنګي كارونه ترسره كړي. د تاريخي، ملي، كلتوري ورځو او تاريخي او ملي شخصيتونو نمانځل ددې څانګې نورې دندې دي.

د هېواد د ليكوالو د علمي، ديني، روزنيزو او معلوماتي اثارو چاپ هم ددې څانګې له اساسي دندو څخه ګڼل كېږي. له هغې ورځې راهيسې چې تحريك خپل علمي فعاليتونه پيل كړي دي، نو دې څانګې هم ورسره سم خپل فعاليتونه چټك كړي دي. تاريخي ورځې يې نمانځلې، تاريخي واټونو ته يې لوحې جوړې كړي. علمي سيمينارونه او وركشاپونه يې جوړ كړي دي.

د تحريك دې څانګې د تحريك د عمومي هدفونو په رڼا كې وپتېيله چې په يوځايي ډول (شل عنوانه) كتابونه چاپ كړي. په دې اثارو كې اكثره ديني او علمي اثار شامل دي چې درنو هېوادوالو ته يې وړاندې كوي.

دا اثر (لنډيو ته يوه لنډه كتنه) چې ستاسو په لاس كې دی، اغلې (ارين يون) ليكلی او د همدغو شلو عنوانو اثارو له جملې څخه دی. هيله ده درانه لوستونكي ترې ښه ګټه پورته كړي. تحريك خپلو هېوادوالو ته ډاډ وركوي چې په راتلونكي كې به هم خپلو دې ډول هڅو ته دوام وركړي.

د هېواد د فرهنګ د بډاينې په هيله

په درناوي

د افغانستان ملي تحريك

فرهنګي څانګه

(c) ketabton.com: The Digital Library

درنو لوستونکو ته یوه یادونه

درنو او قدرمنو لوستونکو! دا اثر یا کتابګوټی چې اوس ستاسو په لاس کې دی، دا زما د تحصیلي دورې د وروستي کال محصول دی. د (۱۳۷۰) ل کال په وروستیو کې زه د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي له پښتو څانګې څخه فارغه شوم. د تحصیل په بهیر کې مې له څېړنې سره لېوالتیا درلودله، د تحصیل پر همدې وروستي کال مې د لنډیو په باب دغه لنډه لیکنه او څېړنه وکړه، له (۱۳۷۰ل)څخه بیا تر (۱۳۹۳ل) کال پورې دادی (۲۳) کاله تېر شول، په دې بهیر کې مې د بل هر هېوادوال په شان د ژوند ډېرې سړې تودې تېرې کړې، مهاجرتونه، جنګونه، ستړیاوې او ستومانۍ، تکلیفونه مو ټول یو بل پسې تېر کړل.

کله چې افغانستان کې نسبتاً ارامي او سوکالي راغله، نو بیا پر نورو ګڼو ټولنیزو، سیاسي او رسمي چارو مصروفه شوم، د لیکوالۍ ځای راډیویي او تلویزیوني او پارلماني بحثونو ونیو. دا اثر چې مې هغه وخت لیکلی و، نو ځان سره مې ساتلی و، څو کاله دمخه چې مې د کور لوښي او زاړه کتابونه بیا له سره منظمول، نو دا کتابګوټی مې یوځل بیا لاس ته راغی، یون ته مې ورکړ چې یوځل یې وګوري او اصلاح یې کړي. کله چې د افغانستان ملي تحریک فرهنګي څانګې د کتابونو د چاپ لړۍ پیل کړه، نو له ماڅخه یې د چاپ لپاره ددې کتاب غوښتنه وکړه. زه که څه هم په دې پوهېدلم چې دا کتاب تر چاپ دمخه پوره سمون، زیاتونې او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بشپړتیا ته اړتیا لري او دا مهال زه هم له ګڼو مصروفیتونو سره مخامخ یم او ددې مجال راسره نه شته چې دا کتاب بشپړ کړم، خو چاپ ته مې ځکه زړه ښه کړ چې د الله(ج) له کلام (قران کریم) پرته نور هېڅ کتاب بشپړ، پوره او کره نه دی. بله خبره دا وه چې دا کتابګوټی زما د تحصیل د دورې محصول دی، نو ځکه مې د هغه وخت د یوه تصویر په توګه په خپل همغه پخواني شکل پرېښود ، هیله ده درانه لوستونکي به راته ددې اثر نیمګړتیا وبښي او ددې کتابګوټي ځینې برخې که لوستونکو ته ګټورې تمامې شي، نو دا به زما لپاره د ډېرې خوشالۍ ځای وي.

د افغاني فرهنګ د لابډاینې په هیله

ارین یون

په ولسي جرګه کې د ننګرهار د خلکو استازی

۱۳۹۳ ل کال

کابل- افغانستان

www.melitahrik.com 0777 409 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

سریزه

هغه طبیعت چې موږ په کې ژوند کوو، د رمزونو او عجایبو طبیعت دی او د طبیعت پر رمزونو پوهېدل خلاق فکر او رڼې سترګې غواړي. خدای پاك په بېلا بېلو سیمو کې بېلابېل وګړي خلق کړي دي، ډول ډول خصلتونه یې ورکړي دي، د مینې، عاطفې، دښمنۍ او کینې ځراغونو زړي د هر چا په زړه کې راټوکېدای شي. په دې دنیا کې داسې ملتونه هم شته چې د سوکالۍ سیندونه ترې تاو دي، د ژوند ګلابونو ورته وخت پر وخت شونډې پرانیستي، خو د ریاضیت او سختۍ دلمبو ځاځکي یې هېڅ کله په زړه نه دي اورېدلي، داسې ملتونه هم شته چې د ژوند په اوږدو او د تاریخ په پوړیو کې بې له کانې پرته په بل شي یې پښې نه دي لګېدلي، د اورونو او دردونو موسمي بارانونه وخت پر وخت پرې را اورېدلي، د ژوند خواږه یې په ترخو کې داسې حل شوي چې هېڅ تصور یې نه کېږي، خو د پت، عفت او غیرت د شملې ګل یې لا هم هغسې شونډې سپړي، خزان، باد او باران، توپان او سیلۍ نه پېژني. پښتون ملت هم په دنیا کې داسې یو ملت دی چې په دې لاندې او وروستۍ کټګورۍ کې راځي، که د خپل هېواد تاریخ ته نظر وکړو، نو د تاریخ په زړه کې به داسې کومه

www.melitahrik.com 0777400116

(c) ketabton.com: The Digital Library

محدوده دوره پیدا کړو چې هلته دې پښتنو د سوکالۍ او ارامۍ خوب کړی وي.

هر یرغلګر چې په خپل مټ کله د باور هیله پیدا کړې، نو زموږ هېواد ته یې شونډې څټلي، خو پرته له دې چې د افسوس، پرېشانۍ او پښېمانۍ لاسونه ومروړي، نور څه په لاس نه ورځي.

له چنګېز خان، هلاکو، مغلو، انګرېزانو نه نیولې او بیا په اوسني عصر کې روسانو ټولو زموږ د خاورې او پښتون ولس د تورې مزه څکلې ده.

دښمنانو چې زموږ د غیرتي ولس هېڅ ډول بریاوې د سر په سترګو نه شي لیدلی او نه یې زغملی شي، نو د هغوی د معنویت په لوټولو او سوزولو یې لاس پورې کړ. زموږ د خلکو ډېره تاریخي شتمني یې له خاورو سره برابرې کړې، ډېر اثار یې د اور لمبو ته وسپارل او ډېر یې له ځان سره یوړل. خو له دې سره سره زموږ د ولس ځینې داسې فرهنګي میراثونه لاپاتې شول چې موږ ته ډېر ارزښت لري. ددې ډول فرهنګي شتمنیو له جملې څخه یو هم لنډۍ دي چې ولسي مرغلرې هم ورته وایي.

لنډۍ د پښتون ولس د فکر وړانګې دي.

لنډۍ د عاطفې او احساساتو او فکر ځلېدونکې مرغلرې دي.

لنډۍ د پټو دردونو او زخمي زړونو درمان او د مرحم پټۍ دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ د هغو پېغلو چې د اسارت سيورى يې ځواني خوري، د پټو دردونو او اند يښنو انځورونه دي.

لنډۍ د رزم او بزم د مورچل تراني دي.

لنډۍ د ملالو له خولې راوتلي د اور هغې لمبې دي چې د ميوند په دښتو کې د انګرېزانو پر روحياتو اور بلوي.

لنډۍ زموږ د خلکو د بې تکلفه ولسي ژوند ځلانده هينداره ده.

لنډۍ زموږ د کليو، هوجرو او د يرو ګانه ده.

لنډۍ د احساس هغه پلوشه او د مينې هغه لمبه ده چې له يوه زړه نه وځي او بل کې ځاى نيسي.

لنډۍ د انساني مينې د تلپاتې شعرونو نوم دى.

لنډۍ د نفس د تذکيې او روحياتو د وينځلو درمل دي.

لنډۍ د يو مين مسافر د اوښکو تلپاتې نښه ده.

لنډۍ زموږ د جرګو او مرکو مالګه ده.

لنډۍ د بې ننګو او بې غيرتو د غندنې يوه ځلېدونکې پاڼه ده.

لنډۍ د ګودرونو، مازيګرونو، منګيو او اتڼونو تابلو ده.

لنډۍ زموږ د ولس د پروني تاريخ انځور او د راتلونکي لپاره الهام دى، لنډۍ مينه ده، عاطفه ده اور دى او ورمه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ د کوم وزیر اکبرخان توره ده چې د کوم مکناټن تر ستوني وځي.

لنډۍ د پښتني جنت د حرم د ښاپېریو په شونډو جوړ د خبرو ګل وییونه دي.

لنډۍ د زماني روح دی، چې تېره له اوسني او اوسنۍ له راتلونکي سره وصلوي.

لنډۍ د کاڼي کرښه ده چې له منځه تلل يې ګران دي.

لنډۍ په سکڼي ماښام کې د یتیمانو ((هغه چې د ماښام ډوډۍ له اوښکو سره خورینه)) د سپینو او ځلېدونکو اوښکو رڼا ده.

لنډۍ یو امو عاطفه او یو اباسین احساس په ځان کې لري.

لنډۍ د یو قسم خوړلي ناکامي مینې فریاد دی.

لنډۍ د غرو د کوچیانو ((چې د سحر اور یې بلېږي دوی ترې ځینه)) د زړه اواز دی.

لنډۍ د جنګ، مېړاني او نارینتوب سرکښه څپه ده.

لنډۍ د کوم خوشال د رزم او بزم د شعري رباب نغمه ده.

لنډۍ د کوم مغلي توپان په مقابل کې د کوم یاغي (روښان) د وینې جذبه ده.

لنډۍ د کوم رحمان د عزم، حلم او زغم ډیوه ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لنډۍ د کوم (اورنګ) په جیلونو کې د کوم (هجري) د وینو سره لیکه ده.

لنډۍ د کوم (جمال) د منطق توره ده.

او بلاخره لنډۍ د انساني مینې او دردونو د بیان یوه داسې وسیله او د محبت یوه داسې پلوشه ده چې انساني روح ته تسکین ورکوي او د غمونو بار یې له اوږو پرېباسي.

که څه هم لنډۍ یو داسې بحر دی چې پولې نه لري، د ټول عمر لپاره که یو څوک په کې وګرځي راوګرځي بیا یې هم سرحد نه شي پیداکولای، خو زه دلته غوارم په لنډ ډول د لنډیو پر شکل، محتوا او ځینو برخو لنډې څرګندونې وکړم.

په درنښت

ارین مومند

د کابل پوهنتون د ژبو او ادبیاتو پوهنځي

د پښتو څانګې د څلورم ټولګي محصله

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی څپرکی

د لنډیو ویونکي

لنډۍ زموږ د شفاهي ادب او زموږ د پښتني فولکلور د شتمنۍ یوه مهمه برخه ده. لنډۍ هغه اشعار دي چې شاعر یې معلوم نه دی. د ټول ولس ګډ مال دی او د پښتنو د نرو او ښځو د احساساتو هنداره ده. لنډۍ د پښتنو له ژوند نه راوتلي دي، د دوی د ټولنیز جوړښت، نړۍ لید، ملي تاریخ، رزمونو، بزمونو، کړو وړو، عاداتو، رسمونو، رواجونو، احساساتو، عواطفو، خیالونو او رنځونو بیان په کې په ډېره ساده، ښکلې، مهذبه او صادقانه بڼه شوی او ددوی د ټول ژوند رښتینې انځورګرې او ترجمانې دي. لنډۍ په هره سیمه کې اوربدل کېږي او کله چې په یوه سیمه کې وویل شي، بلې سیمې ته بیا د سترګو په رپ کې رسېدلې وي، پرته له دې چې خپل اصالت او ملي رنګ یې له لاسه ورکړی وي.

لنډۍ زیاتې د ښځو له خوا ویل شوې دي او څرنګه چې د ښځې وینا نسبت نارینه ته ډېره لطیفه او موثره ده، نو ځکه یې خوند هم د ولسي شعرونو تر نورو ډولونو زیات دی. د لنډیو ستر اهمیت دا دی چې د هغه سندریز خصوصیت او اهنګ لرونکي فطرت د نړۍ په ټولو فولکلوري شعرونو او سندرو کې ممتاز دی او ساری نه لري.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لنډیو لنډه تاریخچه

د ولسي سندرو (لنډیو) عمر حتی په اټکلي توګه هم معلومېدی نه شي، خو دومره ویلی شو چې دا نوعه له ډېرې پخوا راهیسې موجوده وه، مثلاً یوه مشهوره لنډۍ ده، چې زر کلن قدامت لري دا لنډۍ د (خالو) معشوقې ویلې ده. (خالو) د (غزنوي محمود) له پښتنو سپه سالارو څخه یو مشهور سپه سالار و، کله چې دا پوه شوه چې خالو له خپل لښکر سره له جنګ نه بېرته راستون شو، نو دا لنډۍ یې وویله:

چې د خالو لښکرې راغلې

زه به ګومل ته د خپل یار دیدن ته ځمه

له پورتنۍ لنډۍ څخه دا ښکاري چې لنډۍ زر کاله دمخه یقیناً موجوده وه، ښایي تر دې لنډۍ څخه مخکې ډېرې نورې لنډۍ هم ویل شوې وي چې ډېر تاریخي اسناد په کې خوندي وي، خو اوس یا ببخي له مینځه تللي یا یې بڼه او سته اوښتې دي. له بلې خوا په لنډیو کې د پښتنو ژوند د اجتماعي او اقتصادي اړیکو څرګندونې شوې دي، په مختلفو برخو کې یې د ژوند عکاسي کړې او حتی د هېواد د تاریخ ډېرې حساسې مرحلې هم په لنډیو کې رانغښتل شوي دي، لکه:

که په میوند کې شهید نه شوې

خدایږو لالیه بې ننګۍ ته دې ساتینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه لنډۍ چې د میوند د تاریخي پېښې څرګندونه کوي، زموږ د خلکو د حماسو په تاریخ کې لوړ مقام لري، چې اوس دغه لنډۍ زموږ تاریخ ته ورداخله شوې او د تاریخ جز ګرځېدلې ده، نو دغسې نورې لنډۍ هم لرو چې په تاریخي لحاظ ډېر اهمیت لري، ډېرې بار ارزښته تاریخي پېښې موږ ته منعکسوي او ډېر معتبر اسناد موږ ته په لاس راکوي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لنډیو نومونه

لنډۍ ته ټیکی، مصری، ټپه، اواز، بدله او سندره هم وایي او دا بېلابېل نومونه د بېلابېلو ځایونو په اعتبار دي. یانې د پښتنو په یوه سیمه کې ورته لنډۍ وایي او بله کې ورته ټپه وایي او کله چې لنډۍ په سروکي او نیمکۍ کې راشي، نو په دغه صورت کې ټیکۍ ورته هم وایي. دلته به د لنډیو نومونو ته لنډه کتنه وکړو:

۱- **لنډۍ:** د کندهار او پکتیا خلك ورته لنډۍ وایي دا په دې مانا چې لنډۍ په کندهار کې یو ډول مار دی که سړی وچیچي ورځخه نه رغېږي، یانې په لنډیو کې دومره شعري قوت موجود دی، چې تاثیر یې له هغه مار سره چې نوم یې لنډۍ دی برابر دی، دغه راز کېدی شي لنډۍ د خپل لنډ ترکیب او جوړښت له مخې هم لنډۍ وبلل شي.

۲- **مصری یا ټپه:** د یوسفزیو ټبر او هغه پښتانه چې په پېښور کې اوسېږي هغوی یې د مصری یا ټپې په نوم یادوي، چې دا هم علت لري او هغه داسې چې مصری په پښتنو کې یو ډول مشهوره توره ده چې په جګړو کې ورځخه ډېره استفاده شوې ده، یانې زموږ لنډۍ د مصری تورې غوندې اغېزه ښندلای شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۳- ټیکۍ: د اصلي مطلب په مانا ده، یانې زموږ په هره لنډۍ کې دا توان موجود دی چې په ښه هنري شکل کې زموږ د مطلب ټکي بیان کړي، په دغه وجه د مشرقي او وردګو خلک ورته ټیکۍ وایي.

یادونه باید وشي چې مصرۍ یا ټپه او ټیکۍ معیاري نومونه نه دي ټول پښتانه هغه نه پېژني.

څرنګه چې مو پورته یادونه وکړه، دغه نومونه په یوې مشخصې سیمې پورې تړل کېږي، یوازې (لنډۍ) نوم دی چې ټول پښتانه یې پېژني.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دویم څپرکی

د لنډیو شکل او محتوا

د شکل له مخې لنډۍ یو ثابت شکل لري چې له هغه څخه تغیر نه خوري او که یې وخوري، نو جوړښت یې ورانېږي او بیا نو لنډۍ لنډۍ نه ګڼل کېږي، خو د محتوا له مخې لنډۍ پر بېلابېلو محتوایي برخو وېشل کېږي چې د ژوند هره برخه بیانولای شي او هر فکر په کې بیانېدای شي. دلته به په لنډیز سره دواړو ته کتنه وکړو:

۱- **شکل**: لنډۍ عادتاً دوه مسرۍ لري چې لومړۍ مسره یې نهه څپې او دویمه مسره یې دیارلس څپې لري، چې دا قانون پر ټولو لنډیو تطبیقېږي، د بېلګې په توګه به څو لنډۍ وګورو.

په سترګو بیا د رنجو زور که

د مسافر جانان دي غبر دی چې راځینه

اوله مسره: په_ستر_ګو_بیا_د_رن_جو_زور_که

دویمه مسره: د_م_سا_فر_جا_نان_دي_غبر_دی_چې_را_ځي_نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

پورته لنډۍ کې مو ولیدل چې لومړۍ مسره یې نهه څپې او دویمه مسره یې دیارلس څپې لري.

که د یار غږ راباندې وشي

مال به خیرات کړم سر به زېری ورکومه

اوله مسره: که_د_یار_غږ_را_بان_ دې_ و_شي.

دویمه مسره: مال_ به_ خی_رات_ کړم_ سر_ به_زې_ری_ور_که_ و_مه.

همدغه ډول که هره لنډۍ وګورو او پر څپو یې ووېشو لومړۍ مسره یې نهه او دویمه مسره یې دیارلس څپې لري.

دغه راز په پښتو لنډیو کې د خج موضوع داسې ده چې لومړۍ مسره یې چې نهه څپې لري پر خلورمه او اتمه څپه یې خج راوړل کېږي. او په دویمه مسره کې چې دیارلس څپې لري پر څلورمه، اتمه او دولسمه څپه خج راوړل کېږي.

د بېلګې په توګه لاندې لنډۍ ګورو.

که پسې مرم مرګ مې پرځای دی

U / UUU/UUU

زما پر سر یې جبل خانې منلې دینه

U/UUU/UUU/UUU

www.maelitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

راځه راځه دیدن مې وکه

U / U U U / U U U

د سرتختې راباندې رېدي پناه يې کړمه

U / U U U / U U U / U U U

ستا له يارۍ به توبه نه کړم

U / U U U / U U U

که جلادان مې سر له تورو سره ورېنه

U / U U U / U U U / U U U

www.melitahrik.com 0777 400 116

۲ - د لنډيو محتوا:

پښتـانه زلميـان او پېغلې چې د مينې او محبت لـومړۍ ځرك حس کانـدي، نـو د مينـې سوز او درد لـومړۍ ځـل پـه لنـډيو راکمـوي او خپل ځان په ډېر اخلاص دغو ولسي سندرو ته تسليموي او د خپلې ټولنې پېښې، غمونه او کړاوونه په سندرو او لنډيو کې ځايوي.

مينې دې داسې کانې وکړې

لکه قصاب پر لاره ځم ګوتې شمېرمه

د مينې اور مې په زړه بل دی

لوګی يې خېژي پرې اخر به لمبه شمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مينې اور دی چې يې ګورې

پتنګ په سرو لمبو کې ځان ستي کوينه

د تورې زخم جوړېږي، خو هغه زخم چې د دنيا په طبيبانو نه جوړېږي او هغه غم او درد چې په هېڅ درد و غم برابر نه دی، هغه بېلتون دی، هغه د بېلتون غم دی، هغه بېلتون چې دوه مين يو له بله جلا کړي هغه ترټولو غمونو سخت غم دی، بېلتون ناسور زخم دی، بېلتون د مينانو تر ټولو غټ دښمن دی، سوداګري کوي او تل د مينانو زړونه سوري کوي، نو ځکه له بېلتون څخه ځورېږي او وايي:

بېلتون د کلي په منځ راغی

نارې وهي چې دوه مين جلا کومه

بېلتون د خلکو د خندا کړم

ځکه هر وخت ګرېوان شلېدلی ګرځومه

بېلتون د زړه په سر سوری کړم

په تور لحد کې به ښېرا ورته کومه

بېلتون د مينې سودا ګر دی

د اشنا قدر په اشنا پيدا کوينه

سوی زړګی، د ارمان نارې، د شهيد له هرې سلګۍ سره ارمان، د ديدن په تمه د عمر بې صبرانه تېرېدل او قيامت ته د هغې

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرېښودل، پر ځان توري خاورې اچول، بې ديدنه نه رغېدل، پر لارو، غرونو، دښتو، کليو او بانډو باندې د ديدن په تمه عمر تېرول دا ټولې د اشنا د مينې او محبت د سختې او ستونزمنې لارې او پړاوونو د وهلو لپاره دي. په همدې هيله شپې سبا کوي، مياشتې کلونه او عمرونه تېروي يا د ديدن او ارمان لپاره پر ځان د مسافرۍ او ستړياوو سختې ورځې شپې سبا کوي، خو که چېرته ورته د يار د ليدو خبر راشي، نو د خپل د ځنکدن سلګۍ يې هېرې شي.

ديدن دې ياره په قيامت دی

په دې دنيا مو ديدن ونه شو مينه

ديدن دې باغ زړه مې بلبل دی

بېلتون باغوان بلبل په باغ کې نه پرېږدينه

ديدن په غټو سترګو وکړه

سبا به ځمه نه به وکړو ديدنونه

ديدن په سين کې را لاهو کړه

د تورو زلفو جال په لاس ولاړه يمه

(c) ketabton.com: The Digital Library

په سلګونو ښځینه لنډۍ شته چې د نارینه سالارۍ پر ضد د پښتني ښځې اعتراض او تاریخي نیوکې بیانوي، چیغې وهي او د ځان په هکله د نارینه و ظلم او ستم بربنډوي.

پښتون ولس کې لاتراوسه پورې له ښځې سره د هغې د حقوقو په تناسب سم چلند نه کېږي. د وګړو، کورنیو او قبایلو ترمنځ د بدیو مرګونو، تېریو او دښمنیو په بدله کې د ښځې ژوند د قربانۍ تر پولې رسېږي.

ددې ترڅنګ نور ګڼ شمېر ناوړه کړه وړه دي چې د ښځې ژوند له ستونزو او کړاوونو سره مخامخوي، نو ځکه خو ښځه د همدې ترخه او انساني ضد موقعیت د رسوا کولو په خاطر او د نارینه وو د ناوړه چلند پر ضد د خپل تاریخي اعتراض د بیان لپاره دا ښکلې او زړه وړونکې او سوچه لنډۍ د پښتنو پرګنو حافظې ته ورشیندې.

صورت مې خپل واك یې د بل دی

صورته خاورې شې چې نور دې واك کوینه

همزولو غم راسره یو کړئ

پلار مې ظالم دی په بوډا مې خرڅوینه

خدایه د کونډو پناه ګیر شې

چې میراث خور یې په لېوانو ودینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ما ویل د زړه یار به مې خپل شي

مرګ مې مېلمه شو د ښامار په برخه شومه

په نیمه شپه سوې نارې شوې

مور له لورانو ښېلوې کوکې وهینه

په لنډیو کې (باد) شخصیت پیدا کوي، مګر داسې شخصیت پیداکوي چې هغه کولی شي اوږدې لارې وهي، هغه کولی شي د ګلونو ورمې او د لونګو خوشبويي د نړۍ له یوې برخې نه بلې برخې ته ولېږدوي، د عاشقانو هیلې او غوښتنې راټولې او فریادونه یې له غرونو هغې خواته له سیندونو پورې هغو لرې ځایونه ورسوي چې د مینې له لېوالو سره د دوی په هلو ځلو، ژړا او خنداوو کې ګډون او د همدې لېوالو په خاطر کله په لوړو غرونو کې د یوه عاشق زلمي د پګړۍ شمله خوځوي او کله د کلا پر کنډو باندې د مینې پېغلې په سالو کې انځور بړي او هغه ورپورې بیا د ښکلو تصاویرو دنیا لا ښکلې او رنګینه کړي.

هلکه ځه دېر په نخرو ځه

په لویو غرو ځه چې شمله دې باد وهینه

په کنډو اوړې پناه کېږي

دا سور سالو دې باد وهي ژړا راځینه

د سحرا باده راته وایه

(c) ketabton.com: The Digital Library

زما لالی د کومو غرو مزل کوینه

د دامان باده یار ته وایه

د ځنکدن سلګۍ وهم تا یادومه

باد د لیلی د کلي راغی

په سحرا پلن شول د لونګو درملونه

په لنډیو کې (کاغذ) د نیم دیدن ځواب دی، نو ځکه مینان د هغه قدر کوي، ځکه چې همدا کاغذ دی چې د مسافر اشنا احوال رارسوي، نو ځکه مینان هغه کله له شاهین سره تشبه کوي چې الوزي او دیو یار احوال بل یار ته رسوي او کله یې هم له هغه قاصد سره تشبه کوي چې د یار هغه لیك چې د اوښکو او د زړه په وینو لیکل شوی دی، بل یار ته رسوي او وایي چې:

کاغذ د زړه په وینو لیك دی

اه مې پرې وکښن ځکه تور یې دي حرفونه

کاغذ لیکم اوښکې مې ځاځي

د اوښکو رود خبرې واړه رانه وړینه

کاغذه ورشه په سلام شه

بیا په کلام شه چې د یار سلام کومه

کاغذه ژر راپسې راشه

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې یار د ما په حق کې څه ځواب کوینه

کاغذ دې یو پر بله راغی

د مازیګر کاغذ دې نوکې نوکې کړمه

کاغذ د نیم دیدن ځواب دی

په ما موقوف شول د اشنا ټول دیدنونه

دغه راز په پښتو لنډیو کې (ګل) ډېر زیات ستایل شوی دی دا ځکه چې مین د خپلې محبوبې بشر د ګل په څېره کې ویني او حتی د خپلې محبوبې مخ ورته د غاټول او ګلاب له ګل څخه نازکه ښکاري. دغه راز دوی ځکه ګل ستایي چې محبوبه یې هغه په خپل اوربل کې ټومبي، نو ځکه د پښتو یو زیات شمېر لنډۍ د ګل په هکله ویل شوي دي.

ګل په اوربل باندې مزه کا

تا په خیالي اوربل کتار کړه زېړ ګلونه

ګل به دې حسن ته حیران شي

که دې د باغ په لوري تګ وشي مینه

ګلان له خاورو پیداکېږي

زما لالی تر ګل نازك خاورو له ځینه

ګلو کې ستا بشر ښکارېږي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځکه سپرلي ته زما زړه دعا کوینه

ګلونه ځکه په خندا دي

چې شاه لیلا په باغ کې سترګې توروینه

ګلاب به مخ پر برخه مینځي

زه د ګلا ب یارۍ کې اوښکې تویومه

په لنډیو کې د (اختر) ورځې هغه بختورې ورځې دي چې په دې ورځو کې ټول خلك خپل خفګانونه هېروي او خپلې خوشالۍ خپلو کې وېشي، په دغو ورځو کې د بېلتون پر کور د غم باران اوري، دغه ورځې د مرورو یارانو د لیدو ورځې دي، د دوه مینانو د لیدو ورځې دي، په دغو ورځو کې نجونې پېښې او لاسونه په نکریزو سره، سره کوي او د نږدې او لرې دوستانو لیدو ته ځي، باغونو ته د زړه د خوشالولو او د مېلو جوړولو لپاره ځي.

اختره تل تر تله اوسې

چې د بېلتون په کور تر مرګه وي ویرونه

اختر ته ډېره خوشالېږم

زما د یار وعده اختر دی رابه شینه

اختر ته ځکه خوشالېږم

چې مرور جانان به ما پخلا کوینه

اختر دې تاته مبارك شي

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې لاس او پښې دې بې حنا اور لګوینه

اختر چې تېر شي بیا به راشي

دا د ځوانۍ عمر خو بېرته نه راځینه

د پښتني سیمې ګانې خورا زیاتې دي، خو (پېزوان) او (چارګل) ډېر اهمیت لري او په دې هکله پښتنو پېغلې ډېرې لنډۍ ویلې دي.

دوی له پېزوان او چارګل سره خبرې کوي د خپل زړه حال ورته وايي او کله کله یې ملامتوي او ښېراوې ورته کوي.

پېزوان یې پاس په شونډو سپور کړ

لکه ښامار چې خندنی دپاسه وینه

پېزوانه دومره غرور مه کړه

بهار پسې تل د خزان راځي بادونه

پېزوان یې تورو سترګو وخوړ

زه د نشتر تعویذ پېزوان له جوړومه

پېزوانه ستا به پرو غوځ شوم

تر ژوندانه به مې روغ نه شي پرهارونه

چارګل په پوزه کړه خدای یاد کړه

بهار پسې تل د خزان راځي بادونه

چارګل دې غټ په پوزه اېښی

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

ستا د چارګل پرې مې شونډې ژوبلوينه

په لنډيو کې (مازيګر) هغه وخت دی چې دوه ياران يو بلويني او ګودر هغه ځای دی چې دوه ياران يو بل ويني، ځينې بيا مازيګر غندي، ځکه د يوې شېبې خوشالي لري او ځينې وايي چې په مازيګر کې ښېرې ښې نه وي، ځکه چې ژر قبلېږي او ځينې په مازيګر کې په ګودر کې د يار ليدل اختر بولي او تل خدای(ج) ته د داسې اخترونو سوالونه کوي.

مازيګر تل لرې خاونده

چې مازيګر په ګودر وشي ديدنونه

مازيګر مه کړې لويه خدايه

يوه شېبه يې خوشالي وي بيا غمونه

مازيګری دی ښېرې مه کړه

ته به د ناز ښېرې کوې رښتيا به شينه

ګودر له ځمه خوشالېږم

چې مې جانان کرلي لار کې سره ګلونه

ګودر دې عمر له اباد وي

مازيګري کې په کې تل وي اخترونه

ګودر بادشاه منګی وزير دی

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

وزير همېش د خپل بادشاه سلام له ځينه

مازيګرى دى قدم ورو كه

په زړه ويشتلي به ښېرا درته كوينه

دغه راز په لنډيو كې له خپل (نصيب) څخه ډېرې شكوې او ګيلې شوي او د ټولو غمونو دردونو او بېلتونونو د رامنځته كېدو علت يې نصيب بللى دى او كله يې بيا هم خپل نصيبونه له هغو ګلانو سره تشبه كړي دي چې پر هغو خزان راغلى دى او هغه يې وچ، ژېړ او رژولي دي.

نصيب زما كه مې د يار دى

په اور دې وسوځي د دواړو نصيبونه

نصيب مې ګل خزان پرې راغى

نرۍ نرۍ پاڼې يې باد په هوا وړينه

نصيبه څه درسره وكړم

په شنو توتيانو كې مې زاغ په برخه شونه

نصيب مې څه چارې راوكړې

په ژېړو ګلو لاس وهم اغزي راځينه

نصيبه ډېر درنه خفه يم

كله مې خان كله مې غره ته خېژوينه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ولسي شاعران د تورو شپو، تیارو، جونګړو، سپوږمۍ او ستورو رڼا او حال پر ژبه ښه پوهېږي.

هغوی د پېړیو اوږدې او ستومانونکې تیارې تر همدې نوراني او ځلېدونکي اسمان تر چتر لاندې زغملې او سبا کړې دي، لاتراوسه پورې د لوړو ژورو، درو، پراخو بیابانونو او شنو ځنګلونو پر لارو د سپوږمۍ تر څراغ لاندې تګ د هغوی د کار او شعر لپاره یواځینۍ ډیوه او د لارې مشال دی له همدې کبله په عاشقانه لنډیو کې (سپوږمۍ) هم د (باد) په څېر په خبرو راځي ژوندۍ بڼه پیدا کوي، د لنډیو د بې نومو شاعرانو د عواطفو نړۍ ته لار باسي او د عواطفو د نظیفو انځورګریو په افاده او انځورنه کې مرسته کوي.

سپوږمۍ په غره راپورته کېږي
چې مسافر په سیند ګډېږي غرق به شینه

سپوږمیه تاته مې سلام دی
زما جانان به تاته ډېر کتلي وینه

سپوږمۍ ته سپینه سپینه اوړې
لکه ماهي چې په شودو غوټې وهینه

سپوږمیه وسوزه ایرې شه
هغه لیلی چې تا لیده خاورو ته ځینه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(توره)، (ننګ)، (غيرت) او (جګړه) د پښتني ښځې له نظره د نارينتوب د كمال پاخه پړاوونه دي، پښتنې ښځې د تجربو له مخې په دې نظر دي، هغه نارينه چې د پښتونولۍ په معيارونو برابر نه وي، ياني د سيمې او ولس د عزت او عفت ننګه نه كوي، د مينې دروازه، هديره او نغرى نه ساتي، مېلمه نه پالي او د مېلمه عزت نه كوي، د مينې د اعتماد او وفا وړ نه دى او هغه ځوك چې د پښتونولۍ د پت او ننګ كلك او وفادار ملګرى دى، هغه د ستايلو وړ دى. پښتنې ښځې په لنډيو د نارينه مېړانه ستايي. د نارينه شجاعت او جنګي قابليت تائيدوي، دلته به ځو لنډۍ د بېلګې په توګه راوړو.

په وينو رنګ توره دې راوړه

راشه په سرو شونډو يې زه دړپا كومه

كه تور اوربل مې ميراتېږي

په پښتو ننګ دى جانان نه منع كومه

په تور توپك ويشتلى راشه

چې پرهارونه دې ګنډم خوله دركومه

كه په زلمو كې برياليى شې

قسم مې كړى د يارۍ لاس دركومه

(c) ketabton.com: The Digital Library

(سالو) هم په پښتو لنډيو کې ډېر ياد شوی دی او لنډيو ويونکي ډېر ځله د خپلې محبوبې سالو ستايلی دی او دغه راز د سره سالو راڅرګندېدل او د تياره مازيګر په اوبو کې د اور په څېر د سالو د سره رنګ، انعکاس د سپېڅلي کليوالې مينې مظهر دی، دلته عاشق د خپلې معشوقې تر سره سالو لاندې هر شی سور ويني، سيند سور، ګودر سور، اوبه سرې، داسې سرې لکه د اور لمبې، د مينې سوزونکې او ګرمې لمبې، داسې لمبې چې هر شی سېزي او هر شي ته خپل رنګ ورکوي.

په ګودر سور سالو ښکاره شو
ما وې په نورو اوبو اور ولګېدنه
سالو زما لپاره راوړه
ماته همزولې پېغورونه راکوينه
سالو کې پټه پټه راشه
باران ورېږي چې لمده نه شې مينه
سالو په سر امبل په غاړه
ليلى خيالي منګی په سر اوبو له ځينه
سالو په سر مخې له راغله
د زړه په سر يې سرې لمبې اوبو له ځينه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغه راز په پښتو لنډیو کې له (موزي) ښځه ډېره ګیله او شکوه شوې او هغه یې ډېر غندلی دی او د هغه له ژوند ښځه د هغه په مرګ او د ځان په کنتون خوشاله وي.

دغه راز موزي هغه چا ته وايي چې هېڅکله له ځان ښځه مېړانه نه شي ښودلای او هېڅوك ورته په درنه سترګه نه ګوري.

موزیګی بله توره وکړه

په ډېران مړ خر یې په توره ووهنه

د موزیګي نه کونډه ښه یم

توره ځرخه به ګرځوم ځان به ساتمه

د موزیګي مېړانه ګورې

په شین کبل کې د مېږي نه مخکې شونه

د موزیګي ننبه ښکاره ده

خولۍ یې ځیرې ککرۍ لمر وهینه

اسمانه پرېوزې بختره واوړې

زړګیه وچ شې ما موزي ته ودوینه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دریېم څپرکی

د نړۍ له نورو مشهورو شعرونو سره

د لنډۍ پرتلنه

پښتو لنډۍ د خپل جوړښت له مخې ډېر لنډ شعر دی، د نړۍ په نورو ژبو کې د داسې شعرونو نمونې ډېرې کمې دي، یوازې په روسي او جاپاني او ځینو نورو کمو ژبو کې داسې شعري فورمونه شته، چې ډېر لنډ دي او له لنډۍ سره سیالي کولای شي.

پښتو لنډۍ د پښتو ادب یوه داسې پانګه ده چې د لرې او برې پښتونخوا د خلکو شریك مال ګڼل کېږي او هلته او دلته د پښتنو په ژبه یوشان جاري دي. که د هغو بحر تال او تول تر نظر لاندې ونیسو، هغه داسې مشخصات لري چې د نړۍ په یوه ژبه کې هم دغه مشخصات او قواعد د ولسي اشعارو او سندرو لپاره نه شو مشخص کولای.

د یوه ولس اشعار او سندرې د نورو ولسونو د اشعارو او ملي سندرو په قالب کې نه شو اچولی چې ښه مثال یې د پښتو لنډۍ، نیمکۍ، بګټۍ او نور دي. دلته د موضوع د زیات وضاحت او

(c) ketabton.com: The Digital Library

صراحت لپاره د پښتو لنډۍ او د روسي ولسي ادب (چستوشکي) ترمنځ یوه لنډه مقایسه او پرتلنه وړاندې کېږي:

روسي (چیستوشکي) او پښتو لنډۍ د هنري ماهیت او موضوع د پراختیا او د محتوا د عمومیت او د احساساتو او عواطفو د ځرګندونې ښې وسیلې دي. د ژبې د روانۍ او د فورم د سادګۍ له امله هلته او دلته د دواړو ټولنو په فولکلوریکو ادبیاتو کې خاص ځای او ځینې ورته خوصیات لري.

چستوشکي د روسیې د خلکو د تغزلي (لیریکو) سندرو یوه قافیه لرونکې سندره ده چې د مضمون د محتوا له کبله ډېره متنوعه، د استعمال له مخې خورا زیاته مروجه او د فورم له مخې خورا لنډه او معمولاً له څلور بندونو(مسرو) څخه جوړېږي.

چیسوشکي د ولسي سندرې او ملي رباعي مانا افاده کوي.

د اصیلو فلکلوریکو سندرو په توګه چیستوشکي د روسي د لویې ټولنې په هره سیمه او هر ایالت کې د خلکو ترمنځ رواج لري او د پښتو لنډیو په څېر په هره سیمه او هر ځای کې د خلکو له خوا ویل کېږي. چیسوشکي د پښتو لنډیو په څېر په هره سیمه کې په خاص تال او اهنګ ویل کېږي او لکه دلته چې د لنډیو ویل په هره سیمه: تیرا، وردګو، ننګرهار، پکتیا، کندهار او نورو کې د اهنګ، کمپوز او غاړې له مخې څه ناڅه سره توپیر پیداکوي، همدغه څېر روسي چیستوشکي هم په هره سیمه کې په خاص وزن

(c) ketabton.com: The Digital Library

او اهنګ ویل کېږي او غالباً هماغه سیمې ته په منسوب نامه یاد یږي.

چیستوشکي ولسي منشا نه لري، دغه اصطلاح ادبیاتو راویستې. دا اصطلاح د روسیې د ولسي سندرو یوه ټولوونکي او محقق راویستې ده، دغه ولسي سندره اوس تقریباً هر ځای د (چیستوشکي) په نامه یاد یږي.

د چیستوشکي جوړونکی او ویونکی د پښتو لنډیو د جوړونکي په څېر کلیوال ځوانان او په تېره بیا پېغلې دي، چې د فلکلوریکو سندرو په عنعنوي قانون وزن او قافیې لري. د نورو پخوانیو فلکلوریکو سندرو پر خلاف چیستوشکي د ځانګړو سندرغاړو له خوا جوړیږي بیا د ټولنې په ولسي سندرو کې ځای نیسي او ټاکلي سندرغاړي ته یې د جوړولو نسبت نه کېږي.

دلته د چیستوشکو د منظومې دوه مثالونه وړاندې کوو.

د زړه راز مې دی لیکلی

استوم یې لرې ځای نه

زه وم ناسته په غرمه کې

ما پټ راز لیکه اشنای ته

»»»

د نور ګڼ ځنګله ها خوانه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

دري د پرش دريو لاريو شاته

د لالي د ګارمون ساز دی

او دده ډېر خوږ اواز دی

***

لنډۍ تـه ورتـه د نـورو ملتونـو ولسـي شعرونه لکه په دري ژبه کې چـاربيتي د روسـي ژبـې چيستوشـکي او د اسـپانوي ژبـې (کـاتی جاندو) زياتره بې منظرې اوازونه دي. پـه دې اوازونـو کـې د انسـان په تېره بيا د عاشق او رټل شوي انسـان اوازونـه راغبرګ شـوي دي. په دې شعرونو کې د منظرې او تصوير جوړولـو لـور تـه ډېـره پاملرنـه نه کېږي، د هغو لپاره نه باران شته نه ږلۍ نـه سـره غرمـه، نـه شـين سحر، نه غرونه او نه بيابانونه.

ګارسيالوديکا: - د اسپانوي ژبې (کاتي جوندو) په باب وايي: ((پـه داسې حال کې چې زمـوږ د ټـاپو ورمـې زيـاتره اوازونـه ددې قـدرت لري چې هغه منظرې موږ ته په زړه کړي چې دغـه اوازونـه پـه هغـوی کې ويل کېږي.

خو ځينې نور بيا (کاتي جاندو) لرغوني اهنګونه بولي.

خو لنډۍ لکـه کـاتي جانـدو بيـا مطلق بـې منظرې اوازونـه نـه دي، بلکې کله کله د انسان په خبرولو کې له طبيعت او د هغـه لـه ښـکلو مظـاهرو څخـه مرسـته غـواړي او دی د همـدې مقصـود لپـاره د منظرې پـه جوړولـو لاس پـورې کـوي. مګـر پـه دې منظر کـې نـه حل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کېږي او هغه د انسان د باطني غوښتنو او ننني شخړو د افهام د بشپړه توب لپاره استعمالوي او شکل منونکی تجسم دومره نه رابرسېره کوي چې د لنډۍ اصلي موضوع (انسان) او د هغه د احساساتو بیان د شکلونو او منظرو تر تجسم جار کړي او فرعي موضوع د اصلي مضمون ځای ونیسي. په لنډیو کې ډېر څه یاد ېږي. دا ګرد سره د انسان د مینې او محبت د احساس د لا زیاتولو او لاځرګندولو خدمت ته راکاږي. په لنډۍ کې دغه شکل منونکي مادي واقعیتونه داسې تبارز نه شي کولای چې خپل مخاطب د شعر له اصلي موضوع واړوي.

سبا به بیا کډې بارېږي

د دښت ګلان به ستا لمنه بویوینه

په پورتنۍ لنډۍ کې د کډو بارېدل، پر ګلو باندې د کوچۍ د اوړدې لمنې لګېدل، د پراخ بیابان او اوږدو لارو تصویر، د وطن پسرلی، عشق، طبیعت او د عامیانه مینې صداقت او معصومیت او د مینې لېونتوب او هیجان ډېر ښکلي افاده شوي دي. له دې بحث څخه داسې نتیجه اخیستل کېږي، که څه هم لنډۍ د نورو ملتونو د مماثلو حماسي شعرونو په څېر ځان د انسان او د هغه د احساساتو بیان ته وقفوي، خو مطلق بې منظرې اواز نه دی، بلکې له تصویر او طبیعي تجسم څخه هم کار اخلي او همدا د لنډۍ او اسپانوي کاتي کاندو او نورو ملتونو د فلکلوري شعرونو د توپیر پوله ده او له همدې کبله موږ خپلې لنډۍ د شعري تخنیك په لحاظ

(c) ketabton.com: The Digital Library

پر منظره لرونکو منظره یي لنډیو باندې وېشلای شو او باید یې ووېشو.

جاپاني هایکو هم د نړۍ په ډېرو لنډو شعرونو کې راځي، ټولې درې مسرې او (   ) څپې لري.

دا شعرونه منظره یي هم دي او بې تصویره هم. په جاپاني ژبه کې ډېرې مشهورې دي. له پښتو لنډیو سره سیالي کولای شي، خو کم خوند او اهنګ چې د وزن او اهنګ له مخې په پښتو لنډیو کې شته د نړۍ په نورو ژبو کې یې سارى نه لیدل کېږي.

www.melitahrik.com
0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

شلورم څپرکی

د لنډیو په هکله لیکل شوي اثار

د لنډیو په برخه کې ډېر اثار لیکل شوي، خو کوم اثار چې چاپ شوي او ماته معلوم دي، د هغو یوه لنډه یادونه کوو.

د یادولو وړ بولو چې ځینې فلکلوري کیسې چې د ضرورت په وخت کې په کې لنډۍ راوړل شوي دي او بیا د کتاب په بڼه چاپ شوي، هغه هم په دغو یادو شویو کتابونو کې راوړل شوی دي.

۱- پښتني سندرې، لومړی ټوک

مهتمم: محمد دین ژواک

خپرونکی: پښتو ټولنه

د چاپ نېټه، (۱۳۴۴) ل کال زمری د کابل عمومي مطبعه.

موضوع د پښتو ولسي ادب: لنډۍ، بابولالې، د اتڼ نارې، د شین خالۍ نارې او د کاکړو غاړې په کې راغلي دي، چې د لنډیو شمېر یې تر اتو زرو څخه اوړي، دا د پښتو ادبیاتو د شفاهي ادب یوه لویه مجموعه ده.

۲- د پښتونخوا د شعر هارو بهار

(c) ketabton.com: The Digital Library

ژباړونکی: ډارمسټر فرانسوي

خپرونکی: د پاریس ختیځ ټولنه.

د خپرېدو کال (۱۸۸۸)م د پاریس سرکاري مطبعه.

موضوع: په دې اثر کې د پښتو لنډۍ، غزلې، چاربیتې، متلونه، کیسې، سندرې او نور راټول شوي دي.

۳- د خلکو سندرې

لیکوال: حبیب الله رفیع

خپرونکی: د افغانستان علومو اکاډمي او ادب ټولنه

د خپرېدو کال (۱۳۴۹)ل دولتي مطبعه.

موضوع: د پښتو د ولسي ادب د میندو سندرې، د ورو شاعري، کیسې د لویانو سندرې، محلي پارچې د اتڼ نارې، بابولالې، لنډۍ، خالونه، سروکي، منظوم متلونه، د هوتکو نارې، کاکړۍ ساندې، غړونه، د مروتو کسرونه، مقامونه، چاربیتې، بدلې، بګتۍ، داستانونه او مشاعرې له پېژندګلوۍ او نومونو سره په کې راغلي دي او د ولسي ادب د څېړونکو مرستندوی دي.

۴- ملي سندرې

لیکوال: محمدګل نوري

خپرونکی: پښتو ټولنه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

د خپرېدو کال (۱۳۲۳)ل دولتي مطبعه

موضوع: پښتو لنډۍ، بابولالې او اتڼ نارې، د استاد نوري له خوا راټولې شوې دي د لنډيو شمېر يې (۳۰۰۰) او د اتڼ د نارو شمېر يې (۱۰۳) او د بابولالو يې (۱۱۲) ته رسېږي، وروسته ددې کتاب پر بنسټ د پښتني سندرې لومړی ټوك د زياترو مخونو او زياتو شمېر لنډيو په لرلو سره خپور شو (وګورئ پښتني لنډۍ لومړی ټوك)

۵- پړونی

مولفه او راټولونکې: مستوره شال

مهتمم: نيك محمد پکتيانی

د خپرېدو کال: (۱۳۳۳) دوه زره ټوکه

موضوع: د پښتونستان د ملي موضوع په باب څو ويناوې او د مستورې او څو نورو پښتنو مېرمنو، لکه حليمې، زينتې مومندې، هاجرې، شعرونه، سندرې او يو شمېر لنډۍ په کې راغونډې شوې دي.

۶- ګل ټپې لومړی ټوك

ټولوونکی: ګل محمد خان کاکړ

د خپرېدو کال (۱۹۶۱)م اسلاميه پرېس کويټه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

موضوع له (الف) څخه تر (ی) په ترتیب سره زرګونه پښتو لنډۍ په کې راغونډې شوي او خوندور اثر دی.

۷- ګل ټپې، دویم ټوک

ټولوونکی: ګل محمدخان کاکړ

د خپرېدو کال، نه لري

موضوع دا هم د پښتو لنډیو یوه مجموعه ده چې بیا هم په دوو برخو کې د الفبې په ترتیب شروع شوي او دا برخه یې له یوې ضمیمې سره په یوه ټوك کې راغلې ده.

۸- ګل ټپې دریم ټوک

ټولوونکی: ګل محمدخان کاکړ

د خپرېدو کال: نه لري

خپروونکی: اسلامیه پرېس کویټه

موضوع: د ولسي شاعرۍ د چاربیتو، غزلو، لوبو، لنډیو، رباعي ګانو او د ولسي شاعرۍ نورو رنګارنګ شعرونو مجموعه ده. د دریم ټوك موضوع هم لکه چې یادونه وشوه، ولسي شاعري ده. دا هم د پښتو لنډیو دریمه برخه ده، چې بې له ردیفه پر دوو کوچنیو بېلابېلو برخو کې راټولې شوې دي.

۹- لېونی

(c) ketabton.com: The Digital Library

مصنف: اکمال خان لېونی

خپرونکی: عوامي کتاب خانه، پېښور

د خپرېدو ځای: منظور عام پرېس، پېښور

موضوع: د ولسي شاعرۍ ځيني نمونې

۱۰- اله دين چراغ

تصنيف: عزيزالرحمن

خپروونکی: قديمي کتاب خانه، پېښور

د خپرېدو ځای منظور عام پرېس، پېښور

موضوع د اله دين چراغ د مشهورې فلکلوري کيسې منظومه پښتو ترجمه ده او د کيسې د رنګينۍ لپاره ځای پرځای لنډۍ، لوبې او نور ولسي شعرونه په کې راغلي دي.

۱۱- ټپې

ټولونکی: سيداکبر صابر

خپروونکی: رحمان ايندکمياني بك سليرز

د خپرېدوځای: حميديه پرېس، پېښور

موضوع: د پت، وطن، جانان، زلفو، پېزوان، بېلتون، سترګو، سالو، ګودر، اختر، غم، غماز، طبيب، پسرلی، ملتان، چمنی

(c) ketabton.com: The Digital Library

خان، منګی، شونډو او نورو عناوینو لاندې د لنډیو انتخاب او چاپ دی.

۱۲- چمنی خان

مصنف: عبدالوهاب دستي

خپرونکی: رحمان ګل اینډ کمپني بك سلیرز

د خپرېدو کال: نه لري

خپرېدو ځای: سرحد الکټریك پرېس، پېښور

موضوع: د انګرېزانو او نورو پرضد د نامتو ملي مجاهد (چمني خان) د مبارزو داستان دی، چې د ولسي اشعارو په طرز په لنډیو، لوبو، غزلو او نورو کې په خوارېډول لیکل شوي دي.

۱۳- نوې کیسه د شهزاده لال او اونیلمي شهزادګۍ

مصنف: طالب ولي محمد خان

خپرونکی: رحمان ګل خان اینډ کمپني نیو اکشال

موضوع: د دوو مینانو یو فلکلوري کیسه ده چې په ولسي نظم کې اچول شوې او ځای پرځای لوبې، لنډۍ او رباعي ګانې هم د کیسې د رنګینۍ په غرض په کې راغلي دي.

۱۴- د غم تال درستم خان، بي بي شرینې

مصنف: میا قدرت شاه د ملنګي شریف

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپرونکی: حاجي محمد عبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: شاهین برقي پرېس، پېښور

موضوع: د دوو مینو فلکلوري کیسه ده چې ځای پر ځای رباعي ګاني او لنډۍ هم په کې راغلي دي.

۱۵- د فکر تال او خوندناکې ټپې

مصنف: سیداکبر صابر

خپرونکی: میاحاجي محمدعبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: نیوایګل ستار پرېس

موضوع: د نوموړي شاعر د ولسي طرز شعرونه، لکه چاربیتې، عزلې، لوبې، رباعي ګانې، لنډۍ او نور په کې راغلي دي.

۱۶- ناول د ماه رخي

لیکونکی: راحت زاخیلی

په فرمایش د حضرت ایف ار این ایچ صاحب

موضوع: دا کتاب في الواقع صحیح قصه ده، د حال زماني سرګذشت دی، د سترګو لیدلی حال دی چې په سنه (۱۹۰۶-۱۹۰۷-۱۹۰۸-۱۹۰۹) کې تېره شوې ده.

په نثر لیکلی شوی ناول دی چې ځای پر ځای لنډۍ او بیتونه هم لري.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۷- رویل ګلونه

مصنف: رویل خان رویل د نوښار

ناشران: حاجي عبدالمنان او محمد اجمل، اسلامي کتابخانه

د خپرېدو ځای: حمیدیه پرېس، پېښور.

موضوع: د ولسي شعرونو، رباعي ګانو، لوبو، غزلو، مسرو او نورو شعري مجموعه.

۱۸- زخم پټی

مصنف: جمال شاعر

ناشر: نوراني کتابخانه

د خپرېدو ځای: منظور پرېس، پېښور

موضوع: د یاد ولسي شاعر د نظم، شعرونو، کیسو، چاربیتو، لوبو، لنډیو او نورو مجموعه ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

۱۹- الف لیلی

مصنف: ګل دراز اصیل

خپرونکی: عوامي کتابخانه نیواکشال

موضوع: د فتح باب شهزاده، فلکلوري کیسه ده چې په کیسه کې غزلې، لوبې او لنډۍ هم راغلي دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۰- طالب جان

مصنف: شاعر ولي

خپرونکی: عوامي کتابخانه نيو اکشال

د خپرېدو ځای: شاهين برقي پرېس، پېښور

موضوع: د طالب جان فلکلوري کيسه په کې په نظم شوې او د کيسې د جذابيت په غرمو لنډۍ، لوبې او غزلې هم په کې راغلي دي.

۲۱- حکايت لاجواب

تصنيف: علي حيدر جوشي

ناشران: حاجي عبدالمنان او محمد اجمل، اسلامي کتابخانه

د خپرېدو ځای: حميديه پرېس، پېښور

موضوع: د حضرت يوسف د سورة منظومه ترجمه ده او ځای پر ځای په کې لوبې، لنډۍ او غزلې هم راغلي دي.

۲۲- د زړه ټکور

مصنف: سليم شاه

خپرونکی: اسلامي کتابخانه، پېښور

د خپرېدو ځای: منظور عام پرېس، پېښور

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

موضوع: د یاد ولسي شاعر د داستانونو، لوبو، غزلو، رباعي ګانو مسرو او نورو ولسي شعرونو مجموعه ده.

۲۳- د فرهاد او شرینۍ کیسه

مصنف: ولي محمد افغان

خپرونکی: زمان ګل عوامي کتابخانه

د خپرېدو ځای: شاهین پرېس، پېښور

موضوع: د شرینۍ او فرهاد تاریخي کیسه، د پښتو د مشهور یاد ولسي شاعر له خوا ولسي سندرو او داستان په چوکاټ کې لیکل شوې، او ځای پرځای د کیسې د رنګینۍ لپاره لوبې، سندرې، لنډۍ او غزلې په کې راغلي دي.

www.melitahrik.com 0777 400 116

۲۴- ډېر غم

لیکونکی: جمال د ګنداب شاعر

خپروکی: حاجي عبدالمنان محمد اجمل د اسلامي کتابخانې مالکان

د خپرېدو کال: نه لري

موضوع: د مومن خان او شرینۍ د ناکامې مینې ملي کیسه یې په ولسي نظم او لنډیو کې اچولې او په (۱۶) برخو کې یې ترتیب کړې ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵- قصه د لوی ځوان صاحب

مصنف: عزیزالله پردېس

خپرونکی: حاجي محمد عبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: منظور عام پرېس، پېښور

موضـوع: د لوبـو، مقـامونو او لنـډیو مجموعـه ده، چې پـه پـورتني نامه یوه کیسه په کې راغلې ده.

۲۶- علي بابا چالس چور

مصنف: طالب محمد ولي محمد

خپرونکی: حاجي عبدالخالق فضل مالك

د خپرېدو ځای: شاهین برقي پرېس، پېښور

موضـوع: د علـي بابـا او ځلوېښـتو غلـو کیسـه ده، چې پـه مثنـوي قالب کې نظم شوې، او ځـای ځـای لنډۍ او ولسـي چـاربیتې هـم پـه کې راغلې دي.

۲۷- د ټکرو شکور

تصنیف: کندرختك

ناشر: حاجي فضل احمد

د چاپ ځای: منظور عام پرېس، پېښور

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

موضـــوع: د پښـــتو ولســـي ادب پــه زړه پــورې لــوبې، کیســـې، چاربیتې، نیمکۍ، غزلې، ټپې، حمدونه، لنډۍ، نصیحتونه او نعتونه په کې راغلي دي.

۲۸- قصه د عثمان شهزاده

مصنف: امیرحیدر

ناشر: عوامي کتابخانه، نیوك اکشال

موضوع: یـوه فلکلـوري کیسـه ده، چې د نظم پـه تـرڅ کـې پـه کـې لوبې، لنډۍ او غزلې هم راغلي دي.

۲۹- قصه د شهزاده اورنګ او بناپېرۍ تاجبرو

مصنف: نورمحمد

ناشر: اسلامي کتابخانه

موضوع: یوه فلکلوري کیسه ده چې د یـوه ولسـي شـاعر لـه خـوا پـه ولسي شعرونو او لنډیو لیکل شوې ده.

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

اخځونه

۱- پښتو لنډۍ، سلیمان لایق او مجاور احمد زیار، ۱۳۶۳ل کال.

۲- پښتني لنډۍ، بېلابېل چاپونه

۳- د ادب تیوري اساسونه، دوست شینواری، ۱۳۶۵ ل کال.

۴- د پښتو شفاهي ادبیات، غوټۍ خاورې، ۱۳۶۶ ل کال.

۵- پښتو پانګه، لومړی ټوك، حبیب الله رفیع، ۱۳۵۴ل کال.

۶- پښتو پانګه، دویم ټوك، حبیب الله رفیع، ۱۳۵۶ ل کال.

۷- پښتني سندرې، لومړی ټوك، محمد دین ژواك، ۱۳۳۴ ل کال.

۸- د لنډيو نومونه، د ژبو او ادبیاتو پوهنځي لکچرنوټونه

www.melitahrik.com 0777 400 116

(c) ketabton.com: The Digital Library

مننه او کوروداني

د افغانستان ملي تحریک د هېواد پال او فرهنګپال شخصیت ښاغلي (حاجي عالم خان) څخه د زړه له تله مننه کوي چې د دې اثر چاپ ته یې اوږه ورکړه. ملي تحریک ویاړي چې د علمي اثارو د چاپ لړۍ یې پیل کړې ده. دا لړۍ به دوام لري. موږ له ټولو درنو هېوادوالو څخه په خورا درنښت هیله کوو چې په خپل معنوي او مادي وس د کتابونو د چاپ دا لړۍ لا پسې وغځوي.

یو ځل بیا د دې اثر له لیکوالې او چاپوونکي څخه د زړه له تله مننه کوو چې د دې اثر د لیکلو او چاپولو جوګه شول.

په فرهنګي مینه

د افغانستان ملي تحریک

www.melitahrik.com 0777 400 116

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library